

KS. PIOTR WILK

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

**TO JEST TEN DOM,
W KTÓRYM CHRYSZTUS CHCE SIĘ ZATRZYMAĆ.
ABSALONA ZE SPRINCKIRSBACH
KAZANIE XXXIX NA POŚWIĘCENIE KOŚCIOŁA
– PRZEKŁAD I KOMENTARZ¹**

Słowa kluczowe: Absalon ze Sprinckirsbach, wiktoryni, kazanie, poświęcenie kościoła, Średniowiecze

Opactwo św. Wiktora w Paryżu, prężny XII-wieczny ośrodek duchowo-intelektualny, jest kojarzone przede wszystkim z tak znanymi postaciami jak Hugon, Ryszard, czy też od niedawna dostępny polskiemu czytelnikowi Adam². Jednak szkoła ta może poszczycić się znacznie bogatszymi szeregami swych uczniów, a jednym z nich jest Absalon ze Sprinckirsbach. Informacje o życiorysie tego autora są niestety bardzo skąpe. Wiemy, że jako kanonik angażował się w działalność szkoły prowadzonej przy Opactwie św. Wiktora oraz że ok. 1193 r. został obrany opatem klasztoru w Sprinckirsbach, gdzie najprawdopodobniej po trzech latach zmarł³.

Spuścizna literacka, jaka po nim pozostała, obejmuje 51 kazań, które zostały wydane w serii Migne⁴. Wśród tego zbioru można znaleźć 4 kazania na temat poświęcenia kościoła, są to kolejno kazania od XXXVIII do XLI. Pierwsze z nich zostało przetłumaczone przez Mateusza Włosińskiego i stanowi część książki *Mądrość wiktorynow⁵*. Kolejne, czyli XXXIX, jest zamieszczone poniżej w wersji dwujęzycznej,

¹ Podział tekstu na akapity przede wszystkim opiera się na podstawie *Patrologiae cursus completus. Series Latina*, ed. J.P. Migne, Paris 1855, t. 211, 224–229; dla ułatwienia lektury i przejrzystości treści pewne akapity i wszystkie śródtytuły pochodzą od tłumacza.

² Adam ze św. Wiktora, *Sekwencje*, red. Ł. Libowski, A. Strycharczuk, Lublin 2023.

³ Na temat Absalona w średniowieczu wspomina: Césaire de Heisterbach, *Dialogus miraculorum*, ed. J. Strange, Kolonia 1851, 255; wśród współczesnych zob. F.J. Worstbrock, *Absalon de Springiersbach*, w: *Die deutsche Literatur des Mittelalters*, t. 1, Berlin–Nowy Jork 1978, k. 17–19.

⁴ *Patrologiae cursus completus. Series Latina*, ed. J.P. Migne, Paris 1855, t. 211, 13–294.

⁵ Absalon ze Sprinckirsbach, *Kazanie XXXVIII*, tłum. M. Włosiński, w: *Mądrość wiktorynow. Kultura intelektualna szkoły św. Wiktora*, red. M.J. Janecki, W. Bajor, Ł. Libowski, Kęty (w druku).

zestawiono w tabeli: zarówno tekst oryginalny, jak i w języku polskim. Przekłady zaś następnych dwu ukażą się sukcesywnie w kolejnych numerach, a zwieńczeniem będzie synteza myśli tychże utworów.

Kazanie XXXIX, zgodnie ze swym tytułem, na podstawie i przy okazji poświęcenia budynku kościoła, opisuje rzeczywistość i przymioty wspólnoty Kościoła. Autor w celu przybliżenia tych treści odwołuje się do porównań zaczerpniętych z Pisma Świętego. Przyrównuje Kościół do starotestamentalnej instytucji miast ucieczki, opisywanej w Pieśni nad pieśniami, oblubienicy, będącej jak wieża warowna, a także do świątyni, która w pierwszej kolejności jest domem modlitwy. Te obrazy swą proveniencję mają w Starym Przymierzu, natomiast kolejne sięgają do Ewangelii i Apokalipsy. Poczynając od historii Zacheusza, u którego Chrystus postanowił się zatrzymać, następują obrazy związane z domem. W pierwszej kolejności kaznodzieja odnosi się do domu jako budowli i sięga do apokaliptycznego obrazu Nowego Jeruzalem, gdzie każdy element symbolizuje dany stan w Kościele. Następnie Absalon sięga po obrazy związane z domowym życiem, w szczególności z uctowaniem. Dlatego korzysta z obrazu bogato przygotowanego stołu oraz z porównania ludzi Kościoła do usługujących, których charakteryzuje przez odwołanie do Księgi Kapłańskiej, mówiącej w rozdziale 21 o cechach wymaganych od pracujących w przybytku Pana.

<p>Sermo XXXIX. In dedicatione ecclesiae</p> <p><i>Zachaeae, festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere (Luc. XIX).</i></p>	<p>Kazanie XXXIX. Na poświęcenie kościoła</p> <p><i>Zacheuszu, zejdź prędko, trzeba mi bowiem zatrzymać się dziś w twoim domu (Łk 19,5)⁶.</i></p>
<p>Festivo quodam gaudio, et, ut ita dicam, gaudio gaudiorum hodiernae diei solemnitas suscipienda est, quia diebus caeteris, etsi cujuslibet sanctorum digne pro merito recolitur gloria, sed certe in hac totius Ecclesiae gaudia sunt nobis repraesentata.</p>	<p>Uroczystość dzisiejszego dnia winniśmy podjąć, tak jak ogłaszam, w duchu podniosłej radości i najwyższego wesela, ponieważ jakkolwiek w inne dni słusznie wspomina się chwałbę danego świętego, płynącą z jego zasług, to zaiste w tym dniu ukazują się nam radości całego Kościoła.</p>

⁶ Łk 19, 5. Cytaty biblijne tłumaczę samodzielnie, jeśli zdarza się inaczej, zaznaczam to, natomiast lokalizacje w Piśmie Świętym podaję za Biblią Tysiąclecia, powszechnie dostępną polskiemu czytelnikowi: Biblia Tysiąclecia Online, Poznań 2003, Biblia Tysiąclecia – Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu (deon.pl) (dostęp: 17.02.2023).

<p>Ipse enim templi materialis decor, qui oculis nostris foris ingeritur, templi spiritualis, quod est Ecclesia, nobis figurat sanctificationem, quam nomini suo per sanguinem redemptionis consecratam, quasi quoddam salutis refugium, animae cui benedixit Deus, in medio terrae collocavit. Hoc est quod ipsa Ecclesia, in Scripturis, modo domus refugii, modo turris, modo domus orationis appellata est.</p>	<p>Już samo piękno materialnej świątyni, które ukazuje się na zewnątrz naszym oczom, symbolizuje świętość duchowej świątyni, to znaczy Kościoła. Bóg poświęca ten kościół dla imienia swego przez uświęcenie krwią odkupienia, poświęca jako swego rodzaju miejsce zbawczej ucieczki dla duszy, której On błogosławi, wezwawszy ją z kręgu ziemi. Stąd też sam Kościół jest nazywany w Piśmie miejscem ucieczki, wieżą obronną i domem modlitwy.</p>
	<p>Miejsce ucieczki</p>
<p>An non ipsa est domus refugii, ad quam de potestate tyranni, de carcere mortis, de peccatorum vinculis rei confugiunt et liberantur? Haec est quae in lege veteri (Deut. IV,) per tres illas civitates refugii significata est, ad quas rei confugientes tam diu morabantur, quousque in morte summi pontificis vel anno jubileo ad possessiones pristinas redirent.</p>	<p>Czyż nie jest on miejscem ucieczki, do którego uciekamy, uwolniwszy się z władzy tyrana, z więzienia śmierci, z pęt grzechów? Te trzy zniewolenia są wskazane w Starym Prawie⁷ przez trzy miasta ucieczki⁸, w których uciekinierzy przebywali aż do śmierci najwyższego kapłana albo do nastania roku jubileuszowym, gdy wszystko wracało do stanu poprzedniego⁹.</p>

⁷ To znaczy w Starym Testamencie.

⁸ Według Księgi Liczb (Lb 35, 6, 13–14), Księgi Powtórzonego Prawa (Pwt 4, 43; 19, 2, 7–9) i Księgi Jozuego (20, 7–8) były to trzy miasta kananejskie (Hebron, Sychem i Kedesz) oraz trzy jordańskie (Beser, Ramot i Golan), zob. T.M. Willis, *Miasta ucieczki*, w: *Słownik wiedzy biblijnej*, red. B.M. Metzger, M.D. Coogan, tłum. A. Karpowicz i in., Warszawa 1996, 516–517.

⁹ W Starym Testamencie (por. Kpł 25, 8–17 znany był rok jubileuszowy obchodzony co 50 lat, w którym wyrównywały się społeczne nierówności, a każdy był wyzwalany z długów; zob. H. Witczyk, *Rok jubileuszowy*, w: *Encyklopedia katolicka*, red. E. Gigilewicz, Lublin 2012, t. 17, 231–233.

<p>Ipsae quippe tres civitates refugii Ecclesiam figurabant propter tria remedia, videlicet regenerationis, confessionis, et conversionis, quae peccatoribus in Ecclesia conferuntur contra triplex vae quo mundus corrui. Quorum primum, videlicet regenerationis, contra vae originale; secundum, id est confessionis, contra vae attuale; tertium, id est conversionis, contra vae poenale institutum est. In his civitatibus, quae sunt in Ecclesia Dei, rei comorantes ad possessiones pristinas, quae sunt praesentis vitae innocentia et gaudia futurae, tandem revertuntur, quia et hic per mortem summi pontificis, id est Christi ad innocentiam, et in anno jubileo, qui resurrectionis gloriam praefigurat, ad felicitatem beatitudinis reformabuntur.</p>	<p>Te trzy miasta ucieczki oznaczają Kościół, a dokładniej jego trzy lekarstwa, tzn. odrodzenie, pojednanie, nawrócenie, które Kościół podaje grzesznikom na ich trzy, niszczące świat, bolączki. Pierwsze z lekarstw, mianowicie odrodzenie, zwalcza bolączkę pierwotną; drugie, czyli pojednanie, jest ustanowione przeciwko bolączce aktualnej, a trzecie, czyli nawrócenie, przeciw bolączce kary¹⁰. Przebywający w tych trzech miastach, które zawierają się w Kościele Bożym, są przywracani do stanu poprzedniego, czyli do niewinności obecnego życia i do radości przyszłego, ponieważ tutaj są oni ponownie ukształtowani poprzez śmierć najwyższego kapłana, to jest Chrystusa, w niewinności oraz w roku jubileuszowym, co oznacza chwałę zmartwychwstania w szczęśliwości błogosławionych.</p>
	Wieża obronna
<p>Est etiam Ecclesia turris vocata propter tria, videlicet propter altitudinem, fortitudinem, et pulchritudinem. Et spectat altitudo Ecclesiae ad sublimitatem dignitatis, fortitudo ad saeveritatem potestatis, pulchritudo ad venustatem virtutis. Unde per Salomonem turri comparatur, quae aedificata est cum propugnaculis. Mille, inquit, clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium (Cant. IV).</p>	<p>Kościół jest też nazywany wieżą obronną ze względu na swoje trzy cechy, mianowicie, wysokość, siłę i piękno. Wysokość Kościoła zwraca uwagę na Jego wzniosłość godności, siła na powagę potęgi, a piękno kieruje ku wdziękowi cnoty. Dlatego Salomon przyrównał Kościół do wieży obwarowanej, mówi w Pieśni nad pieśniami: <i>Tysiąc tarcz na niej wisi, cała w broni walecznych</i>¹¹.</p>
<p>Propugnacula hujus turris, sunt perfecti viri et Ecclesiae doctores, qui in sublimi constituti exemplo bonae vitae caeteros regunt et defendunt: clypei vero dependentes sunt quique inferiores, qui scuto humilitatis et patientiae ab incursu hostium seipsos custodiunt.</p>	<p>Obwarowaniem tej wieży są biegli mężowie i doktorzy Kościoła, którzy wysoko wyniesieni kierują i bronią innych przykładem swego dobrego życia. Tarcze, które wiszą na wieży, to niższe duchowieństwo, które okrywa się tarczą pokory i cierpliwości wobec napadu wrogów.</p>

¹⁰ Najprawdopodobniej wedle terminologii chrześcijańskiej można te bolączki rozumieć jako: grzech pierwotny, grzechy popełnione przez poszczególne osoby i kary, jakie mają spaść na te osoby. Z kolei lekarstwa to być może sakrament chrztu, sakrament pojednania i praktyka osobistej pokuty

¹¹ Pnp 4, 4.

	Dom modlitwy
<p>Domus etiam orationis ecclesia dicitur, propter eos qui vel pro conscientia delicti, vel desiderio praemii obsecrationibus et orationibus vacantes, non recedunt a templo Dei die ac nocte. De qua domo scriptum est: Etenim passer invenit sibi domum, et turtur nidum sibi ubi ponat pullos suos (Psal. LXXXIII). Ubi per passerem volatus contemplativi viri, per turturum gemitus peccatoris designantur.</p>	<p>Kościół jest też nazywany domem modlitwy z powodu tych, którzy, kierowani wyrzutami sumienia lub pragnieniem nagrody przyobiecanej błagającym i modlącym się, nie opuszczają świątyni Bożej za dnia i w nocy. Dlatego ten dom jest opisany w Psalmie: <i>Albowiem i wróbel znajdzie tu dom dla siebie, a jaskółka uwije sobie gniazdo, gdzie złoży swe pisklęta</i>¹². W tym fragmencie wróbel oznacza wznoszenie się mężów kontemplujących, a z kolei jaskółka westchnienie ich serc.</p>
	Dom Zacheusza
<p>Haec est domus illa, in qua Christus cum Zachaeo vult manere dicens: Zachae, festinans descende, etc. Sed quae est arbor de qua jubetur descendere Zachaeus antequam recipiat Christum in domum suam? Ipsa est sycomorus, ficus videlicet fatua exuberans, cortice et foliis fructum ferens inutilem. Et significat hujus vitae delectationem ferentem ficus malas valde, ficus, inquam, voluptatis, corticem vanitatis et folia levitatis. Fructus arboris hujus plenius noverunt, qui implicuerunt se voluptatibus hujus vitae, ducentes in bonis dies suos, et hanc sibi partem statuerunt uti deliciis et frui bonis.</p>	<p>To jest ten dom, w którym Chrystus chce się zatrzymać wraz z Zacheuszem, mówiąc: <i>Zacheuszu, zejdź prędko...</i> itd. Czym jednak jest to drzewo, z którego Zacheusz wprawdzie ma zejść, aby potem przyjąć Chrystusa do swego domu? Jest to sykomora, mianowicie figa obficie rodząca głupoty, wydająca z pnia i liści owoce szkodliwe. Figowiec oznacza przyjemność tego życia, przynoszącą wiele zła, czyli figowca rozkoszy, pień próżności i liście płochości. Bardzo wiele owoców tego drzewa poznają ci, którzy otaczają się rozkoszami tego życia, przepędzając w dobrobycie swe dni oraz obierają sobie taki styl [życia], aby zażywać dóbr i przyjemności.</p>

¹² Ps 84 (83), 4.

<p>Sed, o Zachae, quis te docuit de hac arbore descendere? quis fugere a ventura ira. Ipse certe, qui te justificavit. Zachaeus enim justus vel justificatus interpretatur. Justificatus plane, et hoc justicia triplici, scilicet justicia praecepti, justicia exempli, justicia consilii. Justicia praecepti est, secundum mandata Dei vias suas dirigere, quod Zachaeus fecit, sicut de seipso dicit: Et si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Justicia exempli est praeter mandata Dei ad exemplum virtutis imitandae relinquere testimonium boni operis, ut ibi: Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus.</p>	<p>Lecz, Zacheuszu, kto pouczył Cię, abyś zszedł z tego drzewa i opuścił drogę zła? Ten zapewne, który usprawiedliwił cię. Zacheusz bowiem jest interpretowany [jako symbol człowieka] sprawiedliwego albo usprawiedliwionego. Absolutnie za usprawiedliwionego i to potrójną sprawiedliwością, mianowicie: sprawiedliwością nakazu, przykładu i spotkania. Sprawiedliwość nakazu polega na kierowaniu dróg swego życia wedle przykazań Bożych, co Zacheusz uczynił, gdy powiedział o samym sobie: <i>A jeśli w czymś kogoś skrzywdziłem, oddaję poczwórnje</i>¹³.</p>
<p>Justicia vero consilii est, spretis rebus transitoriis Deo firmiter per contemplationem adhaerere, sicut de Zachaeo scriptum est: Et descendit festinanter, et excepit illum gaudens. Et certe praedictis verbis nobis qui per Zachaeum signati sumus, in Zachaeo loquitur Christus, jubens nos praedictis passibus justitiae de arbore sycomoro descendere, ne aliqua remaneant in nobis vestigia voluptatis, vanitatis, sive levitatis, quibus domus nostra, id est ecclesia sordidata advenientis offendat reverentiam majestatis.</p>	<p>Sprawiedliwość przykładu polega na tym, aby nie tylko iść za wzorcem Bożych przykazań, ale i cnót godnych naśladowania i podejmowania świadectwa dobrych uczynków, jak w Piśmie: <i>Oto połowę mego majątku przekazuję ubogim</i>¹⁴. Sprawiedliwość spotkania polega na przyłgnięciu przez kontemplację do Boga, wcześniej wzgardziwszy dobrami doczesnymi, tak jak zostało to opisane o Zacheuszu: <i>Zszedł prędko i przyjął Go rozradowany</i>¹⁵. Z pewnością, gdy ogłaszane są nam te słowa, odnajdujemy się w Zacheuszu, do którego zwrócił się Chrystus, rozkazując, abyśmy zeszli z drzewa sykomory przez ogłaszanie sprawiedliwości, aby nie trwały w nas ślady rozkoszy, próżności albo płochości, którymi dom nasz, to jest kościół, obraziłby cześć i majestat Przybywającego.</p>
<p>Oportet ergo domum hanc in qua Christus vult manere triplici apparatu praeparari, ut sit domus pulchra, mensa locuples, idonei ministrantes.</p>	<p>Potrzeba więc, żeby ten dom, w którym Chrystus chce się zatrzymać, był po trzykroć przygotowany jako piękny dom, z obficie zastawionym stołem i zdatnymi usługującymi.</p>

¹³ Łk 19, 8.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Łk 19, 6.

	Piękny dom
<p>Ad domus hujus pulchritudinem sufficit proponere, quod universus lapis preciosus in structura ejus locatur, jaspis, saphyrus, chalcedonius, smaragdus, sardonyx, sardius, chrysolitus, beryllus, topazius, chrysoprasus, hyacinthus et amethystus.</p>	<p>Co do piękna tego domu wystarczy wspomnieć, że do jego budowy użyto wszelkich szlachetnych kamieni: jaspisu, szafiru, chalcedonu, szmaragdu, sardoniksu, krwawnika, chryzolititu, berylu, topazu, chryzoprazu, hiacyntu i ametystu¹⁶.</p>
<p>Jaspis qui colore est mediocriter viridis, et in fundamento hujus domus primo ponitur, imperfectos quosque significat in Ecclesia, qui summam virtutum viam nondum attingentes, sola fidei virent simplicitate, quibus scriptum est: Justus autem meus ex fide vivit (Habac. II). Huic superponitur saphyrus, qui colorem habens aerium maculis quibusdam distinguitur, significans eos qui plerumque rapiuntur desiderio coelestium, sed terrena sollicitudine et negotiis hujus seculi, quasi quibusdam maculis afficiuntur. Tertium locum obtinet chalcedonius colorem habens rubeum, sed obscurum, qui si cavatus fuerit, eum colorem quem prius habebat obscurum exhibet clarissimum: significans eos qui parati sunt ad omnia pro nomine Jesu sustinenda, tempore tranquillitatis obscuri, sed si aestus persecutionis eos pupugerit, tunc quales intus latuerint, patientia et pugna manifestum faciunt. Quartus smaragdus fundamentum perficit, qui colore usque adeo est viridis, quod circumjacentes herbas et folia viriditate sua afficit: significans sanctos Ecclesiae doctores, qui fidei vigore perfecte virentes, verbo praedicationis et exhortationis caeteros afficiunt, et ad viam veritatis convertunt.</p>	<p>Jaspis, którego kolor jest lekko zielonkawy i został złożony w pierwszej warstwie tego domu, oznacza ludzi niedoskonałych w Kościele, którzy, nie dotykając wcale najwyższej drogi cnót, zielenią się samą prostotą wiary. Zostali oni opisani: <i>Sprawiedliwy żył będzie dzięki wierności</i>¹⁷. Nieco wyżej jest położony szafir, którego kolor jest niebieskawy, ale trochę poplamiony. On oznacza tych, którzy są pochwyceni pragnieniem niebieskim, lecz również poplamieni ziemskimi strapieniami i obowiązkami obecnego czasu jakby jakimiś plamami. Trzecia warstwa jest pokryta chalcedonem o kolorze czerwonym, a nawet ciemnoczerwonym. Jeśli kamień ten zostanie przecięty na pół, to choć wcześniej był ciemnoczerwony, później staje się jaśniejszy. Oznacza to tych, którzy są gotowi znieść wszystko dla imienia Jezusa, są oni ciemniejsi w spokojnym czasie, lecz jeśli utrafi ich niepokój przesładowań, wówczas to, co było ukryte, przez wytrwałość i walkę staje się jawne. Czwartą warstwę stanowi szmaragd, który do tego stopnia jest zielony, że napełnia zielenią okoliczne zioła i liście. Szmaragd oznacza świętych doktorów Kościoła, którzy zielenią się doskonałą mocą wiary. Oni to przez wygłaszane słowa i zachęty dotykają innych oraz prowadzą ich na drogę prawdy.</p>

¹⁶ Wyrażne nawiązanie do Ap 21, 19–20, gdzie opisano chwalebne Jeruzalem.

¹⁷ Ha 2, 4.

Quintus sardonix hujus domus parietes erigere incipit, qui colore candidus, et quodammodo vergens in colorem rubeum, figurat sanctos viros in Ecclesia, qui licet innocentia et puritate vitae sint candidi, tamen vigilando, jejunando, caeterisque tribulationibus voluntarium sibi martyrium, quod per rubeum colorem exprimitur, propter Deum imposuerunt. Huic superponitur Sardius, qui totus rubeus, significat sanctos martyres, qui per multas persecutiones et injurias, tandem hostiam vivam sanguine suo perfusos seipsos Deo obtulerunt. Septimus chrysolitus totus est aureus, in auro vero coelestis donum sapientiae exprimitur, et significat iste lapis eos qui hoc donum divinitus perceperunt, ut Joannes in Apocalypsi, et Paulus qui per revelationem, et prophetae qui per inspirationem Christi et Ecclesiae mysteria ordinaverunt. Octavus est beryllus eximiae claritatis colorem coeruleum habens admistum, viros significat claustrales et religiosos, qui sancta conversatione puri, tamen ne aliqua seculi contagione maculentur, se ipsos a terrenis occupationibus, soli Deo vacantes, sequestraverunt.

Piąty jest sardoniks, od którego zaczynają się wznosić ściany tego domu, a jego barwa jest błyszcząco biała, która w pewnym stopniu zbliża się do koloru czerwonego, oznacza on tych świętych ludzi Kościoła, którzy dzięki czystości życia są biali, jednakże poprzez czuwanie, posty i inne utrapienia zabarwiają się na czerwono, stają się w swej woli męczennikami dla Boga. Na te warstwę nakładany jest krwawnik, który w całości jest czerwony. Oznacza on świętych męczenników, którzy przez liczne prześladowania i rany, składając żywą ofiarę swoją krwią, samych siebie ofiarują Bogu. Siódmy kamień to chryzolit, cały złoty. Złotem wyłożony jest dom niebiańskiej mądrości. Ten kamień oznacza tych, którzy osiągnęli przybytek Boży, jak Jan w Apokalipsie czy Paweł przez objawienie albo prorocy dzięki natchnieniu, i przekazywali tajemnice Chrystusa i Kościoła. Ósmy to intensywnie błękitny beryl. Symbolizuje rekluzów i zakonników, którzy są oczyszczeni świętym nawróceniem, jednak, aby nie zbrukać się obecnymi czasami, oderwali się od ziemskich zajęć, a zdążają i służą samemu Bogu.

Parietibus vero consummatis, tectum domus inchoat. Topazius, qui aërio et aëro colore intermistus, eos designat, qui in utraque vita perfecti, ab activa ad contemplativam transierunt. Color enim aërius, qui et coelestis, designat contemplationem. Color vero aureus eo quod ad rubeum accedat colorem vitae activae tribulationes, ut in isto loco: et quandoque fulgorem miraculorum ut in sequentibus dicitur, designat. Decimus aut chrysoprasus viridi aëroque colore distinguitur, virtutem habens (aiunt physici) medicinalem, et significat eos, qui praeter fidei virtutem, etiam operationem miraculorum acceperunt, ut illi qui sanare infirmitates, suscitare mortuos, fugare daemones meruerunt. Undecimus est hyacinthus qui totus coelestis sive aërii coloris est, et significat viros summae contemplationi deditos, solum Deum et ea quae Dei sunt meditantes, totique absorpti in spiritum, corpore sunt in terris et conversatione in coelis. Duodecimus amethystus tectum consummat, purpureum habens colorem; purpura vero regum ornamentum esse solet, et propterea per amethystum apostoli recte designantur, qui verbo et martyrio Christum per universum mundum circumferentes prae caeteris singulariter mundo eum innotuerunt. Et haec de domus pulchritudine.

Skoro ściany zostały wzniesione, czas wskazać na dach domu. Topaz, będący mieszaniną błękitu i złota, oznacza tych, którzy są doskonali w obu życiach, przeszli od życia aktywnego do kontemplacyjnego. Kolor bowiem niebieski, jako niebiański, oznacza kontemplację; kolor zaś złoty przez to, że zbliża się do czerwonego, nawiązuje do utrapień czynnego życia, jak jest w tym miejscu; niekiedy też oznacza odbłask cudów, co zostanie dalej wyjaśnione. Dziesiąty jest chryzopraz, będący mieszaniną koloru zielonego i złotego. Posiadając – jak podają lekarze – moc leczniczą, wskazuje na tych, którzy mocą wiary doświadczają cudu, np. słabi zostają uleczeni, umarli wskrzeszeni, a demony uciekają. Jedenasty jest hiacynt, który w całości jest niebieski lub błękitny, symbolizuje on ludzi oddanych najwyższej kontemplacji, medytując wyłącznie o Bogu i tym, co doń przynależy. Skupieni są oni wyłącznie na duchu, co prawda ciałem są na ziemi, lecz sposobem życia w niebie. Ametyst jest dwunasty z kolei i on obejmuje dach. Ma on purpurowy kolor. Purpura zwykła być uznawana za atrybut królewski, dlatego słusznie ametyst oznacza apostołów, którzy, obnosząc słowem i męczeństwem po całym świecie Chrystusa, ogłaszali Go światu znakomiciej niż inni. Te kamienie stanowią o piękności domu.

	Suto zastawiony stół
<p>Mensa vero hujus domus est sacra Scriptura, de qua Salomon ait: Sedisti ad mensam divitis, diligenter attende quae apponuntur tibi, ut et tu similia praepares (Eccli. XXXI). Haec est mensa veteris tabernaculi super quam duodecim panes propositionis ponebantur, quibus sacerdotes et eorum filii reficiebantur (Lev. XXIV). Duodecim illi panes apostoli fuerunt et caeteri viri apostolici, qui in mensa divinae Scripturae meditati sunt die ac nocte, caeterisque Ecclesiae filiis verbum vitae ministraverunt, cibantes illos pane vitae et intellectus, et aqua sapientiae salutaris potantes illos. De qua aqua et cibo alibi Propheta dicit: Flumen Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum, quoniam ita est praeparatio ejus (Psal. LXIV).</p>	<p>Pokarmem tego domu jest Pismo Święte, o czym Salomon mówi: <i>Usiądź do stołu bogato zastawionego, pilnie uważaj na to, co jest ci podawane, abys i ty podobnie się przygotował</i>¹⁸. W czasach starego przybytku na stole kładziono dwanaście chlebów pokładnych, którymi karmili się kapłani i ich synowie. Te dwanaście chlebów to apostołowie i inni mężowie apostołscy, którzy dzień i noc rozważali pokarm Boskiego Pisma, a także służyli słowem życia pozostałym synom Kościoła, karmiąc ich chlebem życia i poznania oraz pojąc ich wodą zbawczej mądrości. O tej wodzie i tym chlebie w jakiś sposób mówi Prorok: <i>Strumień Boga pełen wód, pokarm im przygotowałeś, bo taka jest Jego pomoc</i>¹⁹.</p>
<p>Hujus mensae quatuor fercula distinguere possumus, videlicet sensum historiam, qui instruit ad veritatem, moralem, qui informat voluntatem; allegoricum, qui roborat fidem; anagogicum, qui sursum trahit per contemplationem. Vel possumus secundum Apostolum hujus mensae fercula aliter distinguere. Divisiones, inquit, gratiarum sunt. Alii enim datur sermo sapientiae, alii sermo scientiae, alii interpretatio sermonum, alii mysteriorum revelatio, alii prophetiae, quae omnia fercula apponit unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult (I Cor. XIV).</p>	<p>Możemy wymienić cztery potrawy podane na ten stół, mianowicie: sens historyczny, który prowadzi do prawdy; moralny, który kształtuje wolę; alegoryczny, który wzmacnia wiarę; oraz anagogiczny, który pociąga nas w górę dzięki kontemplacji. Za Apostołem możemy wyróżnić też inne dania tego stołu. Podaje on, że istnieją różne dary łaski, jednym jest dane słowo mądrości, drugiemu słowo wiedzy, trzeciemu rozeznawanie tychże, kolejnemu poznawanie tajemnic, a jeszcze innym dar proroctwa, te wszystkie potrawy przynosi jeden i ten sam Duch rozdzielający każdemu jak chce²⁰.</p>

¹⁸ Syr 31, 12.

¹⁹ Ps 65 (64), 10.

²⁰ Por. 1 Kor 12, 8–11.

<p>Possumus et aliter mensam hanc intelligere, videlicet sacramentum altaris, de qua scriptum est: Ponam in conspectu meo mensam, adversus eos qui tribulant me (Psal. XXII). Et de qua Apostolus: Non potestis communicare mensae Christi, et mensae daemoniorum (I Cor. X). In hac mensa diligenter attendenti quatuor panum genera sunt quae apponuntur. Primus est sacramentalis, de quo Apostolus: Panis quem frangimus, nonne communicatio corporis Domini est? (I Cor. X.) Secundus corporalis, de quo propheta dicit: Mitamus lignum in panem ejus (Jer. II). Tertius spiritalis, ipse est Verbum Dei, de quo dicitur: Ego sum panis vivus qui de coelo descendi (Joan. VI). Quartus intellectualis, ipse est vinculum ecclesiasticae unitatis, de quo dicitur: Crede et manducasti.</p>	<p>Możemy jeszcze inaczej objaśnić ten stół, mianowicie jako sakrament ołtarza, o którym napisano: <i>Zastawia przede mną stół, naprzeciwko tych, którzy mnie niepokoją</i>²¹. Apostoł zaś mówi: <i>Nie możecie spożywać ze stołu Chrystusa i stołu demonów</i>²². Na tym stole należy zobaczyć cztery rodzaje chlebów, które tam złożono. Pierwszy jest sakramentalny, o którym Apostoł pisze: <i>Chleb, który łamiemy, czyż nie jest udziałem w ciele Pana?</i>²³ Drugi jest cielesny, o którym prorok podaje: <i>Poślijmy drewno za chleb Jego</i>²⁴. Trzeci jest duchowy, a jest nim Słowo Boże, powiedziano o nim: <i>Ja jestem chlebem żywym, który z nieba zstąpił</i>²⁵. Czwarty odnosi się do poznania, to więź jedności w Kościele, powiedziano: <i>Kto wierzy, spożył</i>²⁶.</p>
<p>Primus panis foris per speciem nutrit fidem, secundus naturae humanae exhibet veritatem, tertius intus operatur justificationem, quartus ecclesiasticae charitatis fovet unionem. Sic et vini diversitates scrutator diligens poterit invenire.</p>	<p>Pierwszy chleb karmi wiarę na zewnątrz pod osłoną znaku, drugi ukazuje prawdę o naturze ludzkiej, trzeci sprawia wewnętrzne usprawiedliwienie, a czwarty umacnia jedność kościelnej miłości. Podobnie gorliwy poszukiwacz różnorakiego wina będzie mógł takie odnaleźć.</p>

²¹ Ps 23 (22), 5.

²² 1 Kor 10, 21.

²³ 1 Kor 10, 16.

²⁴ Jr 19, 12; w kontekście dalszego wywodu Absalona, najprawdopodobniej należy rozumieć to zdanie jako odpowiedź człowieka na dar Jezusa, On ofiaruje swoje ciało-chleb, ludzie z kolei przygotowują dla Niego drzewo krzyża, zob. Gregorius Magnus, *Moralia in Iob*, ed. M. Adriaen, Turnhout 1979, CCL 143A, 12, 4, Grzegorz Wielki, *Moralia*, tłum. S. Naskręt, Kraków 2007, t. 3, 68.

²⁵ J 6, 50.

²⁶ Augustinus, *In Iohannis evangelium tractatus CXXIV*, ed. R. Willems, Turnhout 1954, CCL 36, 26, 1; Augustyn, *Traktat XXVII Homilii na Ewangelię św. Jana*, tłum. P. M. Szewczyk, *Augustyn z Hippony, Traktat XXVII Homilii na Ewangelię św. Jana* (patres.pl) (dostęp: 17.02.2023).

	Zdatni usługujący
<p>Domo igitur et mensa praeparatis, restat disponere ut hujus mensae ministri sint idonei ad exhibendum obsequium, Christo discumbente. Vere omnino idonei esse debent, qui astant ante Dominum terrae, qui gestant puerum Jesum, qui ponuntur mediatores inter Deum et homines, ut propitietur iniquitati eorum. Quanto autem virtutum decore minister altaris ornatus esse debeat, veteris sacerdotii cultus mystice figurat. Sacerdos siquidem legalis octo ornamentorum generibus in figuram virtutum utebatur: quae erant foeminalia, tunica byssina, baltheus, tunica hyacinthina, superhumerales, rationale, cidaris, et lamina aurea (Exod. XXVIII).</p>	<p>W domu, gdzie stół jest przygotowany, należy zarządzić, aby posługujący przy tym stole byli zdatni do powierzonych im powinności wobec uczującego Chrystusa. Zaiste stojący przed Panem ziemi, przynoszący Dziecię Jezus, ustanowieni jako pośrednicy pomiędzy Bogiem a ludźmi, aby zostały odpuszczone ich niegodziwości, powinni być zdatni. To jak sługa ołtarza ma być przyozdobiony cnotami, zapowiada tajemniczo kult dawnych kapłanów [Starego Testamentu]. Kapłan wedle przepisów używał ośmiu elementów jako oznaczenia cnot, były to: spodnie, suknia z bisioru, pasek, hiacyntowa tunika, naramiennik, pektorał, tiara i złota tabliczka²⁷.</p>
<p>In foeminalibus ergo significata est munditia carnis, in tunica byssina munditia mentis, in baltheo quo vestes stringuntur, utriusque custodia, in tunica hyacinthina virtus contemplationis, insuper humerali fortitudo boni operis, in rationali, quod erat ornamentum pectoris, discretio scientiae, in cidari, qua caput tegebatur, regimen quinque sensuum, qui praecipue in capite sedem habent, in lamina aurea, quae imminebat fronti memoria sive crux Dominicae passionis, ut sacerdos nihil agat per contentionem vel inanem gloriam, sed omnia ejus opera in nomine Domini fiant. His ornamentorum generibus ad mensam Christi debet quisque accedere, his signis et armis regi suo militare, ut et ex ipso coelesti habitu militiae manifestum sit quo tendat finis victoriae</p>	<p>Spodnie zatem oznaczają czystość ciała, a suknia z bisioru uporządkowane myśli, pasek, który opasuje szaty, czujność co do obydwu. Hiacyntowa tunika oznacza cnotę kontemplacji, naramiennik siłę do dobrego dzieła, pektorał, jako że jest ozdobą piersi, sztukę mądrego rozeznawania, okrywająca głowę tiara, władzę nad pięcioma zmysłami, które mają swą siedzibę właśnie w głowie. W złotej tabliczce, która znajdowała się na czole jako przypomnienie²⁸, oznaczony jest krzyż Męki Pańskiej, aby kapłan nie czynił niczego gwałtownie lub dla próżnej chwały, lecz aby wszelkie jego działania były podejmowane dla imienia Pana. Każdy powinien przystępować do ołtarza Chrystusowego w tego rodzaju stroju, powinien służyć swemu królowi w takich znakach i uzbrojeniu, aby z tego ukazane zostały siedziby niebiańskich zastępów, do których zmierza ostateczne zwycięstwo.</p>

²⁷ Por. Wj 28, 4 i 42.

²⁸ Zob. Wj 28, 36n. Ta złota tabliczka miała mieć wyryte słowa: „poświęcony dla Pana”. Stanowiła więc przypomnienie kapłanowi, że jego czyny mają być na Bożą chwałę.

Certe hi, qui terreno imperatori militant, signa quaedam portant singularis militiae, ut puta alii aquilas, alii leones, quidam rosas vel lilia, quidam lunulas, et caetera in hunc modum, ut cum aliquid strenue gesserunt, cuius nomini ascribi debeat per haec indicia cognoscatur. Tu quoque, qui coelesti regi militas, tua signa tecum portare debes, ut sit tibi pro aquila eminentia charitatis, pro leone fortitudo operis, pro rosa patientia tribulationis, pro lilio candor castitatis, pro lunula perseverantia perfectionis.

Zaiste, ci, którzy służą ziemskiemu władcy, noszą właściwe znaki dla poszczególnych sił – jak sądzić²⁹ – jedni orły, drudzy lwy, inni róże lub lilie, jeszcze inni półksiężyc i tak dalej wedle zwyczaju, aby, gdy wykonują coś sprawnie, było to przypisane konkretnej osobie dzięki rozpoznaniu tychże znaków. Ty również, który służysz niebiańskiemu Królowi, powinieneś nosić ze sobą twe znaki, aby orzeł przypominał ci wzniosłość miłości, lew dzielność postępowania, róża cierpliwość wobec ucisków, lilia nieskalaną czystość, półksiężyc wytrwałe dążenie ku doskonałości³⁰.

²⁹ Poprawiam tu słowo „puta” na „puto”.

³⁰ Absalon odwołuje się w tym miejscu do realiów społeczno-kulturowych swoich czasów. Podstawowe informacje na temat barw i znaków używanych w celu oznaczenia wojsk w średniowieczu, zob. J. Szymański, *Nauki pomocnicze historii*, Warszawa 2008, 640–641.

Qui autem virtutibus hujusmodi ornatus non est, ille idoneus minister Christi esse non potest: quippe maculam habet, et ideo a ministerio Domini repellendus est. Unde et in lege Domini a sacerdote talis prohibetur, ut scriptum est: Sacerdos de semine Aaron maculam habens non ministrat in tabernaculo, neque offerat panes Domino Deo suo: ut, si fuerit caecus, si claudus, si grandi vel parvo vel torto naso, si fracto pede vel manu, si gibbosus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si jugem scabie, si impetiginem, si ponderosus (Lev. XXI). Non enim debet sacerdos ministrare ad mensam Domini, si fuerit caecus per ignorantiam divinae legis; si claudus, per dissimilitudinem conversationis, ut quod verbis dicit, contradicat factis; si parvo naso per indiscretionem boni et mali; si grandi vel torto naso, per nimiam prudentiam secularem; si fracto pede, id est sine affectionibus misericordiae, et veritatis; si fracta manu, id est sine exercitio boni operis; si gibbosus, id est oneratus vitio curiositatis; si lippus, id est mente turbatus carnalibus desideriis; si albuginem habens in oculo rationis; si jugem scabie per scandala luxuriae; si impetiginem, per aestum avaritiae; si ponderosus, occultarum cogitationum pondere depressus. Hinc est quod in lege homo pollutus nocturno semine id est occulta maculatus cogitatione, jubetur immundus esse usque ad vesperam (Lev. I). Nam, si alicujus talium sibi conscius quis mensam Domini frequentare praesumit, benedictiones ejus in maledictiones sibi convertuntur, quia non dijudicat corpus Domini.

Kto zaś nie jest przyozdobiony takimi cnotami, nie może być zdatnym sługą Chrystusa, albowiem posiada zmacę i dlatego zostanie odsunięty przez Pana od posługi. Dlatego w Prawie Pańskim tak nakazano co do osoby kapłana: *Kapłan z pokolenia Aarona mający zmacę nie będzie posługiwał w Przybytku ani ofiarował Panu chlebów; ani niewidomy, ani chromy, ani mający wielki lub za mały albo wykrzywiony nos, ani ten, który ma złamaną nogę albo rękę, ani garbaty, ani niedorozwinięty, ani ten, kto ma bielmo na oku, ani chory na świerzb, ani okryty liszajami, ani niezdarny*³¹. Albowiem kapłan nie powinien służyć przy ołtarzu Pana, jeśli będzie ślepy przez nieznaną Bożego prawa, chromy przez nieodpowiednie postępowanie, jeśli wypowiedanym słowom sprzeciwiają się czyny; przez mały nos w nieumiejętnym rozróżniania dobra i zła; w wielkim i wykrzywionym przez przesadne zajmowanie się światem; poprzez garbienie się, gdy jest obciążony wadą zbytkowności; niedorozwinięty, czyli taki ze zmaconą przez cielesne pragnienia myślą; z bielmem na oku rozumu; chory na świerzb przez przypadki rozwiązości: liszaj obejmujący żar chciwości; niezdarny, gdy dźwiga w sobie ukryte myśli. Tak stoi w Prawie, człowiek zanieczyszczony nocną zmacą, tzn. skalany ukrytymi myślami, ma nakazane, że będzie nieczysty aż do wieczora³². Albowiem jeśli ktoś świadom takich [wykroczeń] zdecyduje się zasiąść do stołu Pana, to jego błogosławieństwa obrócą się w przekleństwa, ponieważ nie uszanował ciała Pana.

³¹ Kpł 21, 16–23.

³² Por. Pwt 23, 11.

<p>Quicumque ergo offers laudes Deo sive missarum solemnina, sive diurnas horas, sive nocturnas, immaculato corpore et mundo corde imple ministerium tuum, ne si alterum defuerit, illa Pharisaeorum comminatio intonet adversum te: Vae vobis, Scribae et Pharisei, qui mundatis quod foris est calicis, intus autem immunditia plenum est (Matth. XXIII). Psallas ergo voce, psallas opere, psallas et mente. Sicut enim debes Domino horas vocales, sic debes horas reales, et spiritales.</p>	<p>Ktokolwiek więc ofiaruje chwałę Bogu albo uroczystą Mszę albo godziny liturgiczne za dnia lub nocy, niech wypełnia swą posługę w nieskalanym ciele i czystym sercu, bo w innym przypadku taka nagana zostanie skierowana, jak do faryzeuszy: <i>Biada wam, uczeni w Piśmie i faryzeusze, którzy troszczycie się o czystość zewnętrznej strony kielicha, ale wewnątrz pełne jest nieczystości</i>³³. Zatem wychwalaj [Boga] swym głosem, działaniem i myślą. Jak bowiem powinieneś śpiewać ustami godziny liturgiczne Panu, tak też powinieneś czynić to rzeczywiście czynami i duchem.</p>
<p>Horae vocales sunt septem, quae in Ecclesiis Dei singulis diebus decantantur, de quibus dicitur: Septies in die laudem dixi tibi (Psal. CXVIII). Horae reales sunt, quae bonis operibus non verbis decantantur, ut largitio eleemosynae, peregrinorum susceptio, vestire nudum, visitare infirmum, sepelire mortuum, et his similia. Horae spiritales sunt virtutes animae, quae ipsam movent ad bene agendum, ut humilitas, charitas, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, modestia, continentia, castitas, et caeterae in hunc modum.</p>	<p>Godzin wyśpiewywanych ustami jest siedem, które są wyśpiewywane w Kościele Boga każdego dnia, powiedziano o nich: <i>Siedem razy na dzień wychwalam Cię</i>³⁴. Godziny czynów są wyśpiewywane nie ustami, lecz dobrymi czynami, takimi jak: hojność w jałmużnie, przyjmowanie pielgrzymów, odziewanie nagich, odwiedzenie chorych, grzebanie umarłych i inne podobne do tych. Godziny duchowe oznaczają cnoty ducha, które skłaniają go ku dobremu postępowaniu, takiemu jak: pokora, miłość, pokój, cierpliwość, wyrozumiałość, dobroć, łagodność, umiarkowanie, skromność, czystość i inne tego rodzaju.</p>
<p>In his virtutibus in praesenti jugiter exerceri, et in futuro earum fructum feliciter apprehendere nobis concedat Conditor noster Jesus Christus, Dominus noster, cuius regnum et imperium permanet in secula seculorum. Amen.</p>	<p>W tych cnotach w obecnym czasie gorliwie ćwiczyć się, a w przyszłości szczęśliwie osiągnąć ich owoc dozwoli nam nasz Stwórca i Pan, Jezus Chrystus, którego królestwo i władza trwa na wieki wieków. Amen.</p>

³³ Mt 23, 25.

³⁴ Ps 119 (118), 164.

BIBLOGRAFIA

Tekst źródłowy tłumaczenia

Absalon Springkirsbacensis, *Sermones*, w: *Patrologiae cursus completus. Series Latina*, ed. J.P. Migne, Paris 1855, t. 211, 13–294

Literatura pomocnicza

Biblia Tysiąclecia Online, Poznań 2003, Biblia Tysiąclecia – Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu (deon.pl) (dostęp: 17.02.2023).

Absalon ze Sprinckirsbach, *Kazanie XXXVIII*, tłum. M. Włosiński, w: *Mądrość wiktorynów. Kultura intelektualna szkoły św. Wiktora*, red. M.J. Janeczek, W. Bajor, Ł. Libowski, Kęty (w druku).

Adam ze św. Wiktora, *Sekwencje*, red. Ł. Libowski, A. Strycharczuk, Lublin 2023.

Augustinus, *In Iohannis evangelium tractatus CXXIV*, ed. R. Willems, CCL 36, Turnhout 1954.

Augustyn, *Traktat XXVII Homilii na Ewangelię św. Jana* (patres.pl) (dostęp: 17.02.2023).

de Heisterbach C., *Dialogus miraculorum*, ed. J. Strange, Coloniae 1851.

Gregorius Magnus, *Moralia in Iob*, ed. M. Adriaen, CCL 143A, Turnhout 1979.

Grzegorz Wielki, *Moralia*, tłum. S. Naskręt, Kraków 2007.

Słownik łacińsko-polski, red. M. Plezia, t. 1–5, Warszawa 1999.

Szymański J., *Nauki pomocnicze historii*, Warszawa 2008.

Willis T.M., *Miasta ucieczki*, w: *Słownik wiedzy biblijnej*, red. B.M. Metzger, M.D. Coogan, tłum. A. Karpowicz i in., Warszawa 1996, 516–517.

Witezyk H., *Rok jubileuszowy*, w: *Encyklopedia katolicka*, red. E. Gigilewicz, t. 17, Lublin 2012.

Worstbrock F.J., *Absalon de Springiersbach*, w: *Die deutsche Literatur des Mittelalters*, t. 1, Berlin–Nowy Jork 1978.

THIS IS THE HOUSE WHERE CHRIST WANTS TO STAY. **ABSALON'S OF SPRINCKIRSBACH SERMON XXXIX FOR** **THE CONSECRATION OF THE CHURCH** **– TRANSLATION AND COMMENTARY**

Summary

The article contains the first translation into Polish of Absalon's of Sprinckirsbach Sermon XXXIX. The theme of the sermon is the dedication of the church. The translation is preceded by a short introduction about the author and his work. There is also a summary of the sermon in the introduction. The translation is accompanied by explanatory comments and localizations of biblical passages.

Key words: Absalon of Sprinckirsbach, Victorians, sermon, consecration of the church, Middle Ages

Nota o Autorze

Ksiądz **Piotr WILK** – prezbiter diecezji sandomierskiej, magister teologii i filologii klasycznej. Obecnie pracuje nad rozprawą doktorską z patrologii poświęconą Lucyferowi z Cagliari.

ORCID ID: 0000-0001-7603-6964

Kontakt e-mail: piotr1705@op.pl